

ЧУДЕСАТА НА НОС КАЛИАКРА

Траян К. Траянов

Abstract: In „Slavicbulgarian history” by Paysii Chilendarski I uncovered a text about Kalipol (fort and town of the Cape Kaliakra) as a wheat port. During the many underwater archaeological expeditions around the Cape Kaliakra were founded famous artifacts as: the uncial anchorage with more than 20 Y-shaped iron anchors (VIII.1965), the first stone anchor (17.VIII.1966), a slug of gold, silver and cuprum (1969), the upper part of altar (1981). There are data for a cave complex under the stone coast.

Key words: Slavicbulgarian history, underwater archaeology, Cape Kaliakra, the Black Sea.

Във връзка с 250 годишнината от написването от Паисий Хилендарски на „Славянобългарска история” препрочетох две издания от 1942 г., със стария правопис на издателство „Хемусъ” и от 1962 г. на „Български писател”. Интересуваше ме темата за морето (моретата - Черно, както и Егейско, Мраморно и Адриатическо, които в известни периоди Царство България е имала излаз и пристанища).

Все пак в книгата на Паисий Хилендарски намерих два реда, но много показателни. В решаващият поход на турците „Муратъ се вдигнал отново с войска срещу България, излязал по море в Калиполъ, тук било житно пристанище”[8]. С много голяма вероятност се касае за укрепената крепост (град) Калиакра (фиг. 1), столица на Третото българско царство (деспотство) наред с Видинското и Търновското – това на Балик, Добротица и Иванко.

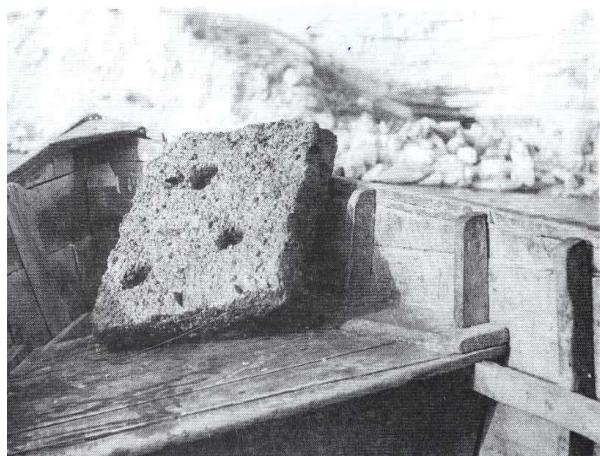
Фиг. 1. Величественият нос Калиара.

Според турските архиви от втората половина на XVIII в. [6] „стоварването на жито (тук на нос Калиакра – бел.авт.) било доста трудно, зърното се изсипвало в дупка, изсечена в скалата, която наподобявала на кладенец... За дъно на този кладенец служела една пещера, отворена към морето. Посредством подвижен мост, по който се пренасяло житото, то било натоварвано на лодки и оттам на закотвените в залива кораби. В непосредствена близост до тази пещера-пристанищно скеле (горе на носа) се намирили три зърнени склада, които към края на XVIII в. били разрушени и изоставени”.

Друг не много известен факт, но свързан с варненски изследователи е, че по време на подводна археологическа експедиция на нос Калиакра, организирана от Военноморския музей Варна [1] открихме и извадихме на 17.VIII.1966 г. първата каменна котва (фиг. 2) по нашето Черноморско крайбрежие.

Спомням си, че въобще не сме се съмнявали, че се касае за каменна котва. Едва една година по-късно, на 2 август 1967 г., леководолазите Александър Денков и Божидар Димитров, понастоящем директор на Националния исторически музей, по време на подводна археологическа експедиция на Окръжния музей в Бургас намират до Созопол „два правилно одялани във формата на трапец камъка с по два

симитрични отвора” [3]. Трябвало да измине известно време, за да осъзнаят ръководителите на експедицията, че това са котви.

Фиг. 2. Първата каменна котва, извадена пред българското Черноморие (нос Калиакра 17.VIII.1966 г.).

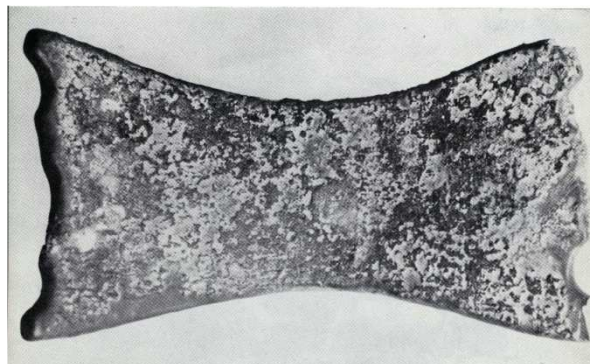
За съжаление, първенството на нос Калиакра не е достатъчно афиширано, включително и в новооткритата експозиция на Военноморския музей във Варна. На въпросът „Къде е първата открита в България каменна котва?” ми бе отговорено след няколко дена – „Във фондохранилището на бившата брегова батарея на Почивка”.

Интересно е да се отбележи, че през 1974 г. по време на българо-съветска подводна археологическа експедиция на Военноморския музей водена от Вълкан Вълканов, понастоящем професор във Варненския свободен университет са намерени още шест каменни котви [2].

Тук на Калиакра е проведена и първата подводна археологическа експедиция през 1959 г., организирана от Централния комитет на Доброволната организация за съдействие на отбраната, Военно – историческия музей в София и Военноморския музей във Варна.

През лятото на 1969 г. по време на нова подводна археологическа експедиция ръководена от една от пионерките на подводната археология ст.н.с.к.ист.н. Горанка Тончева, вече на работа в София, във водите под нос Калиакра е открит и изваден слитък във вид на одрана волска кожа (фиг. 3) от злато, сребро и мед – една от най-значимите находки, изваждани от морското дъно по нашето Черноморие[3], [6].

Друг също не много известен факт – тук по време на поредната подводна археологическа експедиция през лятото на 1981 г. леководолазите откриват правоъгълен каменен блок на десетина метра от брега [4].

Фиг. 3. Слитък във вид на одрана волска кожа съдържащ злато, сребро и мед (нос Калиакра, 1969 г.).

Оказва се, че това е грижливо издялан варовиков блок (с размери 57 x 28 cm) и надпис на три реда на старогръцки език, съхранява се в Градския музей в Каварна. Установено е, че това е горната част от олтар построен на носа в чест на Диоскурите (фиг. 4) по времето на цар Сириак, един от шесте скитски царе царували в Добруджа. Тяхното царуване, според М.Лазаров [4], се отнася към II в.пр.н.е. Намирането на този артефакт под водата на нос Калиакра „ни навежда на мисълта, че върху полуострова е имало светилище на Диоскурите” – божествените братя близнаци Кастор и Полукс, което от своя

страна е показателно за значението на нос Калиакра за корабоплаването през II в.пр.н.е.

Фиг. 4. Горната част на олтар построен в чест на Диоскурите (нос Калиакра, 1981 г.).

Тук под водите на нос Калиакра, както вече писах [6],[7] се намира и уникалното котвено находище с над 20 Y- образни железни котви (фиг. 5), за които съм изказал хипотезата за българския им произход.

Фиг. 5. Подводна снимка на Y-образните железни котви.

И нещо много интересно, което заедно с годишнината от появяването на бял свят на „История славянобългарска“, ме накара да напиша настоящия доклад беше интервюто с посланика на САЩ у нас Джеймс Уорлик (фиг. 6) във вестник „Труд“ от 20.VII.2012 г. [9]. В него пише, че той е доволен от престоя си в България и е „впечатлен от голямата красота и (забележете!) МНОГОБРОЙНИТЕ ЧУДЕСА, СКРИТИ В ТАЗИ СТРАНА, НЕЗАВИСИМО

ДАЛИ ТОВА Е КАМЕНИСТИЯ БРЯГ НА КАЛИАКРА...”.

Фиг. 6. Факсимиле от в-к „Труд“ от 20.VII.2012 г.

Нека ви припомня какво е писал Страбон [5] в своя труд „География“ VII,6.1 ”На този бряг се намира и носът Тиризис, укрепено място, където Лизимах криел съкровища”.

Известно е, че на нос Калиакра и по изток от бухта Болата има данни за наличието на уникален пещерен комплекс, за който съм писал в книгата си „Тайните на морското дъно“ Варна, 2008 г. (“Вярвайте в Страбон”, стр. 21 - 24). Най напред този „феномен“ е засечен през осемдесетте години на XX век от един от капитаните на фериботите (к.д.п.Борислав Якимов) на екрана на радиолокационната станция от около 10 мили от брега (от навигационния коридор – фарватера) и фотодокументиран. На снимката, която той донесе в Института по океанология към БАН (и която съм виждал и аз), се виждаше с по-тъмен цвят нещо като план на град гледан от самолет („птичи поглед”).

От друга страна, когато завършвах докторската си дисертация в Москва през 1985 г. чух от съветски колеги от Института по космически изследвания да казват „На Калиакра имате нещо много интересно”.

Както е известно и американците имат технология (импулсен радар), с която от спътник търсеха пещерни комплекси в Афганистан, когато след

11.09.2001 г. търсеха къде се крие Осама бен Ладен.

Най-вероятно тези сателити са регистрирали и „ЧУДЕСАТА, СКРИТИ В (ПОД) КАМЕНИСТИЯ БРЯГ НА КАЛИАКРА...”, за които г-н посланика на САЩ говори и той вероятно е виждал космическо изображение на този пещерен комплекс.

Откриването на уникалния пещерен комплекс (пещерен град, бих казал) може да стане хит (многократно по-значим от „вампира” или „мощите” в Созопол) в туристическия бизнес и особено в т.нар. културен туризъм с всичките позитивни последици за България.

Литература:

1. Боев. Р. 1967. Древни и антични котви и котвени части във водите на Черно море. В: Корабостроене и корабоплаване. Варна, кн. 3, стр. 29-31.
2. Вълканов, В. 1975. Съвместни българо-съветски подводни археологически изследвания. В:

Корабостроене и корабоплаване. Варна, кн. 3, стр. 27-30.

3. Лазаров.М. 1975. Потъналата флотилия. Изд.„Г.Бакалов”Варна.

4. Лазаров, М. 1984. Древно моряшко светилище на Калиакра. В: Морски свят. Варна (сигнален брой), стр. 47-48.

5. Страбон. I в.пр.Хр., „География”, VII, 6.1.

6. Траянов,Т. 2008. Тайните на морското дъно. Изд.къща „Морски свят”, стр. 21 – 24.

7. Траянов, Т. 2011. Нови факти подкрепящи хипотезата за българския произход на Y-образните железни котви. Научна конференция „Културното наследство на Варна”. Известия на Съюза на учените Варна, стр. 19-27.

8. Хилендарски, П. 1942. Славянобългарска история. Изд. Хемусъ. София, стр.86.

9. www.trud.bg 20 юли 2012. Уорлик се заема с Афганистан, стр. 6.

За контакти:

Доц. д-р инж. Траян Траянов
Институт по океанология БАН Варна
E-mail: ttrayanov@mail.bg